

<p>دہانگہ بر لبط و سنے رازش آشکارہ کنم</p>	<p>دباوہ خوردن پہنہاں طول شد ^{قط}حاصل</p>
<p>دگر بگو کہ ز عشقت چہ طرف برستم سخن بجاک میفکن چرا کہ من مستم</p>	<p>بغیر از آنکہ بشدین و دانش از دستم اگر مردم ہتھیاری اے نصیحت گو</p>
<p>کز ہر جرحہ ہمد محتاج این دریم شرط آں بود کہ جزرہ این شیوہ نسیریم با خاک کونے دوست بفرودس مگر تیم با خاک آستانہ این در بسیر بریم</p>	<p>بگذارتا بشارع سے خانہ بگذریم روز سخت چوں دم زندگی ز جویم عشق واعظ مکن نصیحت شوریدگاں کہ ما حافظ چورہ بکنگرہ کلخ وصل نیست</p>
<p>دگر تیرم زند منت پذیرم کہ پیش دست و بازویت بپیرم کہ در دست شب بچراں اسپرم بسبب بوستان و جوئے شیرم رسد تا سدرہ آواز صنیرم بیک جرعہ جو انم کن کہ پیرم کہ گر آتش شوم دروے بپیرم</p>	<p>بہ تیغ گر زند دستش بپیرم کہاں ابروئے مارا گو مزین تیرم بنا لے آفتاب صبح اُمید چو طفلان و اعظما کے فریبی من آں مرغم کہ بر شام و سحر گاہ بفریادم رس اسے پیر خرابات سوز این خرقہ تقویٰ چو حافظ</p>

صبح انجیر ز دبل کجانی ساقیا بر خیز تر
 که غوغای کند در سر خار خمر دو ششیم
 رموز عشق و سرستی زین بشنو نه از واعظ
 که با جام و قنچ هر شب قرین ماه و پرویم
 حدیث آرزو مندی که در این نامه ثبت افتاد
 همایب غلط باشد که حافظ داد تلفیقیم

بیات گل بر افشانیم همه در ساغر اندازیم
 فلک را منتفک بشکافیم و طرح نو در اندازیم
 اگر غم شکر بگیرد که خون عاشقان بریزد
 من و ساقی هم سازیم و بنیادش بر اندازیم
 چو در دست رسد خوش بزن مطرب سرود خوش
 که دست افشان غزل خواهیم با کمال
 بکس از عقل می نهد در طامات می یا فسد
 بیابان داوریب را به پیش داور اندازیم
 بهشت عدن اگر خواهی بیایا یا بهشتان
 که از پست نیست یکسر بچرخن کوثر اندازیم

	<p>سخندانى منوش خوانى نى ورنه در شیراز بیا حافط که ما خود را بکلب دیگر اندریم</p>	
	<p>برو سے زاید و برور و کشاں خوردہ گمیر کار فرمائے قدری کند ہیں من چه کنم حافط خلد ہرین خانہ مور و شین است اندیس منزل ویرانہ تشہین چه کنو</p>	
<p>دولت غلام من شد و اقبال چاکرم</p>	<p>ناسایہ مبارکت افتاد بر سرم</p>	
	<p>مرا می بینی و دردم زیادت میکنی دردم تزامی بہتم و شوختم زیادت می شود دردم ہے ساما نم نمی پرسی نمی دانم چه سرداری بدرمانم نمی کوشی نمی دانی مگر دردم</p>	
<p>چوانہ خاک کفت پاسے یار خود باشم پشہر خود و م و شہر یار خود باشم</p>	<p>چوانہ در پیے عزیم دیار خود باشم عزم غریبی و غربتنا چہ بر نمی تا بم</p>	

<p>کہ روز واقعہ پیش نگار خود ہاشم</p>	<p>چو کار عمر نہ پیدا است با راکل اولیٰ</p>
<p>کا بودہ گشت خرقہ وے پاک نامم</p>	<p>مدح من برد و کشتی غن بر سر</p>
<p>من لاف عقل میزنم این کار کے کسٹم یک چند نیز خدمت مشوق وے کٹم با فیض لطف او صد ازین نامہ طے کٹم با مدعی یگو کہ چرا ترک وے کٹم روزے بخش بہ بینم و تسلیم وے کٹم</p>	<p>حاستا کہ من بموسم گل ترک مے کٹم از قال و قیل مدرسہ حالی دلم گرفت از نامہ مسیباہ منسجم کہ روز حشر خاک مرا چو درازل از مے شستہ اند این جان عاریت کہ بہ حافظ پیر دوست</p>
<p>حالیہ مصاحبت وقت دران می بینم کہ کسٹم رخت ریحانہ و خوش بنشینم جام مے گیرم و از اہل ریا دور شوم یعنی از اہل جہاں پاک وے بگزینم من اگر تدخرا با تم و گر حافظ شہ این ستاعم کہ تو می بینی و کتر نہ بینم</p>	

حجاب چہرہ جاں می شود غبار سنم
 نو شاد سے کہ ازین چہرہ پر وہ برنگتم
 چنین قفس نہ سراسے من خوش بالخان است
 روم بگلشن رضواں کہ مرغ آں چنم
 عیاں نشد کہ چرا آدم کجا بودم
 در ریخ و درد کہ غافل ز کار غویشتم
 چگونہ طوت کنم در نضائے عالم قدس
 چو در سراچہ ترکیب شختہ بندتسم
 مرا کہ منظر حور است مسکن و ماوی
 چرا یکوسے خراباتیاں بود و طنم
 بیاد ہستی حافظ نہ پیش او بردار
 کہ با وجود تو کس نشود ز من کہ منم

نذر کردم کہ گرایں غم بسر آید روزے
 ہمارے میکدہ شاداں و غزلخواں بروم

امید خواجگیم بود بندگی تو کردم ہوا سے سلطنت بود خدمت تو کریم

<p>برورد دوست نشینم و مراد سے حلیم بگدا شی زور میگدہ زاد سے حلیم ماہی بد عنایت خاطر شاد سے حلیم خیر تا از در سے خاطر شاد سے حلیم</p>	<p>خیر تا از در سے خانہ کشاد سے حلیم زاد راہ حرم دوستند از بیم مگر چون عنایت را نتوان یافت مگر دل شاد برورد مگر تا چند نشینی حافظ</p>
<p>زرق و طلا است بہا زار خرافات بریم چنگ صبحی بدر پیر خراب است بریم از گشتناش بزند ان مکافات بریم بس خجاست کہ ازین حاصل اوقات بریم دلن پشیمند و سجادہ بطاعت بریم تا بیخا نہ پناہ از ہمہ آفات بریم حاجت آں بہ کہ برقی صحتی حاجت بریم</p>	<p>خیر تا خرقہ صوفی بخراب است بریم تا ہمہ خلوتیاں جام صبحی گیسو در بند دروہ ما طار بہ ملامت نہ اہد قدر وقت از نشاد دل و کارے نکند سوئے زعالت قلندر برہ آورد سفر قلندمی بار دوزین طاقی شترش بر خیر حافظ آہا بیخ خود برود بر ستم</p>
<p>حاصل خرقہ و سجادہ رواں در بازم با خیال تو اگر باد گیسو پر دازم چشم تو دامن اگر فاش نہ کردم یا چوئے از سپ خود یک نفسی تو ازم</p>	<p>در خراب است مغاں گر نذر افتد زرم صحبت ہمہ رخا ہم کو بود عین قنور سر سوزے تو در سینه بانگے بہاں یا چو جگر گنار آرد بدہ کام دلم</p>

	<p>در خرابا سقا مغاں نورِ خدا می بینم وین عجب ہیں کہ چہ نور سے زکامی بینم کیسنتا وردی کشِ این میگردہ یار که درش قبلہ حاجت و محرابِ دعا می بینم جلوہ بر من مفر و من اسے ملک اسحاج کہ تو خانہ می پیتی و من خانہ خدا می بینم دوستاں عیب نظر بازی حافظ مکیند کہ من اور از محبانِ خدا می بینم</p>	
گفتہ خدا ہدایت بر ستاں نیز ام		داستاں در پردہ می گوئی وے
آہ پنجا نم کہ یہ پیتی دندانی بازم		گفتہ بودی کہ خبر دہ کہ بہ ہجرم چلی
	<p>عاشق و رندم و میخوارہ با و از بستہ این ہمہ منصب از اں شوق پریش دارم حافظا چون غم و شادی چہاں در گذر است بہتر است کہ من خاطر خود خوش دارم</p>	

	<p>نیست در کس کرم در وقت طرب ی اگر زد چاره آنست که سجاده بپسے بفر و شیم</p>	
<p>بر سر کوی تو از پائے طلب فحشتم</p>		<p>از ثبات خودم این نکته خوش آمد که بچور</p>
	<p>حافظا تکیه بر ایام چسبواست و خطا من چرا عشرت امروز بفر دامن گنم</p>	
<p>لقشے بیاد خط تو بر آب میزوم فالے بچشم و گوش دریں باب میزوم میگفتم این سرودھے تاب میزوم بر نام عمر و دولت اعباب میزوم</p>		<p>دی شب بیل اشک ره خواب میزوم چشم بروئے ساقی و گوشم بقول جنگ ساقی لعبوت این غزلم کاسه می گزنت خوش بود وقت حافظه دغال مراد کام</p>
	<p>روزی عید است و من امروز درین تدبیرم که دهم حال می روزه و ساغر گیرم پند سرانه دهد و اعط شهم لیکن من نه آنم که در گم کند کسی به پند یرم</p>	

	<p>می کشیدم و سجاده نقوی نزدش آه اگر خلق شوند آنگه ازین تزویرم خلق گویند که حافظ سخن پیر بنوشش ساخزده میم امروز به از صد پیرم</p>	
	<p>حاش بشد که حساب روز حشرم باک نیست قال فردا میزوم امروز عشرتای کنم</p>	
<p>که از بالا بلندای شهر مزارم که زور مردم آزادی ندارم چه باشد شکر گفتن می گذارم</p>	<p>ز دست کوتاه خود زیر بارم من از بازوای خود دارم پس شکر اگر گفتم دهانم سے فروکشای</p>	
<p>تا ز بنیاد کن تا نه گنی بنیادم من از آن روز که در بند تو ام آزادم</p>	<p>زلف بر باد دهنه نازیدی بر بادم حافظ از جور تو حاشا که بنالدم در باد</p>	
	<p>نقش مستوری و مستی نه بدست من و نیست آنچه استناد ازل گفتن کن آن کردم</p>	

<p>که لطف آب حیات از بیالهی جویم مرید مہمت در وی کشان خوش جویم چنانکہ پرورش می دہند می رویم خدا گواہست پیر جا کہ ہست با اویم کہ من نہ معتقد مرد عاقبت جویم</p>	<p>سرم خوش است و بیانگ بلندی گویم عبوس ز ہر بوجہ خمار تشیند مکن دریں چشم سرزنش بخوردونی تو خالق و خرابانک در میانہ مبین نصیحت چہ کنی تا صحیحی دانی</p>
<p>گوش ہم سر زلفت تو ز بچہ کشم دل و دین را ہمہ در بازم و تو فرستم من نہ آنم کہ دگر گوش بہ زدی کشم چونکہ تقدیر چنین بود چہ نہ بیک کشم</p>	<p>دل دیوانہ ازان شد کہ پذیرد دریاں گر بدانم کہ وصال تو بدین دست دہم دور شود از برم بسے و اعظافسانہ گو نیست امکان خلاص از غم اورے فقط</p>
<p>صوفی بیا کہ حسرتہ سالوس بر کشیم دین و لہق زرق را خیر بطلان سیر کشیم تیر و فتوح صومعہ در وجہ سے دہیم دلق ریاباب خرابات بر کشیم تیر قضا کہ در متن غیب منزدی است مستانہ اسن نقاب ز رخسارہ بر کشیم</p>	

	<p>فردا اگر تیر و ضنه رضوان با دهمند فلماں ز غرقه حورر جنت بدر کشیم حافظه حدتست چنین لا فهازدن پا از گلیم خویش چرا بیشتر کشیم</p>	
<p>تا بدانی که بچندین صفت آورده ایم</p>		<p>عاشق درند و نظر بازم و می گویم قاش</p>
<p>با تخت سلطنتان بد با ز و نهاده ایم ترینها پنجاک کوسه تو مار و نهاده ایم چشمه برآں دو درگس جاد و نهاده ایم در راه جام و ساقی سر و نهاده ایم در راه پای سلسله گیسو تنها ایم پیوسته بر دو دستش ای و نهاده ایم</p>		<p>با ملک عاقبت تیر بشکر گرفته ایم طاق و رواق بدست و قیل قال فضل عمر کز شمشاد با امید اشاره کنی ما موس چند ساله اجب در او نیک نام ای دل به عشق کوش که مانقد عقل و هوش فرما اشارت که دو چشم امید</p>
<p>دو اش جبرئیل چوں از خواں نمی بینم که در شایخ شهر این نشان نمی بینم چرا که طالع وقت آنچنان نمی بینم</p>		<p>غم زمانه که همیشه کراں نمی بینم نشان مرد خدا عاشقی است با خود ز آفتاب قوج از نفع عیش بگیر</p>

بمذہب عشقم جزا ہر دو جہاں آتہ آدم
 کہ دریں دنیا کی حالت چوں آقا آدم
 آدم آورد درین حیرت خواب آیدم
 ہوا سے سرگسٹے تو برقت لڑیا آدم
 یارب از ما درستی بچہ ظالم و آدم

فانش می گویم از گفتہ خود دلش آدم
 ظاہر گشت قدیم ہر دو ہم شمع خرق
 من ملک آدم و فردوس ہیں ظالم آدم
 سائے طوبی بد بختی حد لب آدم
 کو کب بخت از بخت منجم نہ شناخت

فقیہے پیر ممال عالم و قلوبت قدیم
 کہ حرام است سے آں ما کہ تیار است و نیم
 چاہک تو اہم زدن ہیں دلق بر یانی چہ کتم
 معوج و صحبت ناخس عذابے است الیم
 حکم بیوہ خود ایدل زہد و دیگر کتم
 درد عاشق نہ شود یہ تہ اواسے حکم
 تنولت حضرت اندوز کہ اخود بہ برمی
 کہ نصیب دگراں است لصاب زرد سیم

تقدیر آدم کہ ہم تہ راہ سبے خانہ آدم

گرا دین منزل غربت بسوئے خانہ آدم

<p>مہر پر لب زدہ خوش بخورم و خاموشم اینقدر هست کہ گدگدے جی تو شوم بغضِ عنوش نہسد بارگتہ بردوشم تا خلف ہاشم اگر من بجے نفروشم پردہ بر سر صد غیب نہاں می پوشم</p>	<p>گرچہ از آتش دل چوں خیمے درخوشم حاش نشکہ نیم معتقد طاعتِ خویش هست امیدم کہ علی الزعم عدد روز جزا پدرم روضہ رضواں بدو گزدم نیر حجت خرقہ پوشی من از غایت دینداری نیست</p>
<p>ہتھناں چشم کشا داز کرش می درم</p>	<p>گرچہ افتاد ز زلفش گرہے در کارم</p>
<p>کردہ اعتراف و باگو سیر</p>	<p>وام حاقظ بگو کہ از وہند</p>
<p>شیوہ مستی و زندگی نرود از پیشم من کہ بدنام جہانم چہ صلاح اندیشم حاقظ را در خود و عادتِ وقتِ خوشم</p>	<p>گر من از سر زلفش بدعیان اندیشم زہر رنداں تو آموختہ راہ بد نیست من اگر زدم و گر مشیچ چہ کارم باکس</p>
<p>غم ہجران ترا چارہ زجائے بکنیم بازش آری خدار کہ صفائے بکنیم تا بقول و غزلش ساز و دوائے بکنیم</p>	<p>با بر آیم شبے دست و دعا بکنیم آنکہ پچرم بخیید و بہ تنم ز دورنت دلم سپردہ بشد حاقظ خوش بچہ کجاست</p>

<p>ہمراہ عشق و ہمنفسِ جامِ باہر ایم ماں شقایق ہم کہ با دلِ غزادہ ایم گو بادہ صاف کن کہ بعد زالیستائیم</p>	<p>ما سرخوشانِ مستِ دل از دستِ دادیم نئے گل تو دوشِ جامِ صبوحی کشیدہ پیرِ مغان ز تو پہ ما گر بلول شد</p>
<p>اوقاتِ دنیا در رہ جانانہ نہادیم از روئے صفا بر لبِ جانانہ نہادیم</p>	<p>ماوردِ سحر بر در سے خانہ نہادیم آلِ بوسہ کہ زاپہ ز پیشِ داد بہادست</p>
<p>از بد حادثہ اینجا پہ پناہ آئدہ ایم</p>	<p>لبائیں در نہ پچھے رحمتِ جاہ آئدہ ایم</p>
<p>خود غلط بود آنچه ما پنداشتیم ما محصلِ برکے نگا شسیم</p>	<p>ما زیاراں چشمِ پارسی دشتیم گفت خود ادسی بادلِ حافظیم</p>
<p>عیب درویش و تو نگہ کم و بیش بد است کار بہ مصاحبتِ آنست کہ مطلقِ نیکیم اگر بہے گفتِ خود سے در فقیے رنجید گو تو خوش باش کہ ما گوش پہا حقنِ نیکیم</p>	

حافظ از خصم خطا گفت نیگیر بزم برو
در سخن گفت جدال با سخن حق نه کنیم

مرا عهد لیسیت با جاناں کہ تا جاں در بدن دارم
ہو اداری کوشش را چو جان خویشتن دارم
مرا در خانہ سرہ لیسیت کا ندر سائے قدس
فزع از سر و بتانی و شمشاد عین دارم
خدا را سے رفیق امشب ز غمے دیدہ پر ہم
کہ من بالعلی خاموشش نہانی یک سخن دارم
گرم صد شکر از خوابان بقصد دل کس سازند
بجہ اللہ و المنتہ بقے لشکر شکن دارم
الا سے پیر فرزند کن علیہم بہ بیخا نہ
کہ من در ترک پیمانہ دل پہاں شکن دارم
بر بندہ شہرہ شد حافظ میں از چندین نوع
چہ عم دارم چو در عالم امین الدین جن دارم

ہر چہ آغاز نہ ار نہ پذیرد انجام

ماجرے من و مشوق مرا پایاں نسبت

<p>رواندار کہ محروم از آستان برویم کہ ہر چہ راستے تو باشد جز این آن کویم</p>	<p>گداسے کوئے نہایتیم و حایتے داریم گو کہ حافظ ایس در بر ویر آخدا</p>
<p>ز کا تم وہ کہ مسکین و فقیر م کہ روز غم بجز ساغر نہ گیسرم</p>	<p>نصاب جن در حد کمال است قرصے کردہ ام بامی فروشاں</p>
<p>ظاہر قدسم و از دام چہاں بر خیزم از سر خواجگی کون و مکاں بر خیزم بہ جفا سے فلک و جور و ماں بر خیزم</p>	<p>خرودہ وصل تو کو کز سر جاں بر خیزم بولاسے تو کہ گر بندہ خورشیم خوانی تو بندار کہ از خاک سر کوئے تو من</p>
<p>صد بار تو بہ کردم و دیگر یعنی کتم با خاک کوئی دوستی برابر یعنی کتم کردم اشارتے و مکرر یعنی کتم گفتم گو کہ گوشش بہر خرم یعنی کتم معدوم از محال تو باور یعنی کتم ماز و کرشمہ بر سر پہنر یعنی کتم</p>	<p>من ترک عشق بازی و ساز یعنی کتم باع بہشت و سایہ پلینی و فصر و نعمتین و دریں اہل نظریک اشارتے شیخ بہ طنز گفت حرام است سے حوز پیر منگاں حکایت معتول می کند ایں تقدیم نہیں است کہ چون اعطان شہر</p>

<p>گنجی ز سیر محمد ازل نکتہ بگوئی</p>	<p>گنجی گنجی عیبت کہ دو پیاز در کوشم</p>
<p>من کہ باشم کہ بر آن حاضر طعم لایم دیر بندہ نوازیت کہ آموخت بگو</p>	<p>لطیفی کتی است گل بدت تلخ حرم کسین این نین ارقبیاں تیر گو تریرم</p>
<p>من نہ آن روزم کہ ترک شاہد و ساغر کنم من کہ دلم جگدی گنج سلطانی بدست من کہ امر و ہمہ شست نقد ملک می شود شیوہ برندی نہ لایم بود و حتم و لویم زید وقت گل چه سود شست جگدی و شاد</p>	<p>حسب دین کسین این کار با کتر کنم کے طعم و گردش گردون دون بود کم دعدہ فردا سے زہد را چسب دیاور کنم چوں صافتا دم چرانیشہ دیگر کنم جا عودے تو ازم و اندیشہ دیگر کنم</p>
<p>شکر خدا کہ بر چه طلب کرد صبر قضا قیمت و اہم بجز ایستای کند آن روز تیر دلم بر معنی کشادہ شد</p>	<p>یرغتمائے مطلب تو دکا مراں مشد ہر چند این چنین شدم دان جان مشد کز ساکنان در گہ پریشان شدم</p>
<p>اگر بر خیزد از دستم کہ اولدانشینم از جام وصل سے نوشم زبان حسن گل چینم</p>	

نگر دلوانه خواهم شد درین سواد که شب تا روز
 سخن باکاه می گویم پری در خواب می بینم
 چه میر خاکه که باد آورد دقیقه بود و آنجا
 ز حال بنده یاد آور که خدمتگار دیر نسیم
 نه هر که نقش نعلی ز و کما مش د لپذیر آمد
 تدر و طر قه می گیرم که چالاک است شاه بنیم
 رموز عشق و سر مستی زمین بشو نه از حاقظ
 که با جام و قدح هر شب در لیلی ما فو پر بنیم

همه آفاق بر از فتنه و شر می بینم
 شکل این سست که هر روز تبری بنیم
 قوت دانا همه از خون جگر می بینم
 طوق زریں همه در گردن شرمی بینم

این چه شور لیس است که در دور قهر می بینم
 هر کس روزی می طلبد از ایام
 ایها ما را همه شربت زنگار به وقت است
 اسپه نازی شده مجروح زریں زبان

صلح از ما چپی جوی که ستان ره صمیم
 بدو زنگش سلامت را دعا گفتیم

	<p>در میخانه را بکشا که هیچ از خالقان نکشود گرستا او بود و در نه سخن این بود ما گفتیم</p>	
	<p>هر چند آن آرام دل و اتم نه بخشد کام دل نفس خیالی کجی کشم فالِ دوائی می زخم</p>	
	<p>با آنکه از خود غایبم در می چو حافظ تمامم در مجلس روحانیان که گاه جلوس میزنم</p>	
<p>بگذار با کتم جان که تر جان خبر ندادم من بیواسطه منظر چه کنم که در ندادم نوبتین دهن بر اتم که دل از تو بر ندادم</p>	<p>بر دوائی ضمیم از سر که خبر ز سر ندادم ز درت گنند ز پور ز درت نشنند در دگر مگو که می هم که ز درگست هر اتم</p>	
<p>تا ساغر است پراسست نبوشان و نبوش کن تا با اسی پسر که پیر شوی بند گوش کن بمست دین عمل اللبسته فروش کن</p>	<p>اے ز پر چشم من سخن هست گوش کن پیران سخن به بحر به گفتند گفتت بشیخ و خرقه لذت باستی بخشند بستت</p>	

چشم عنایت میں ڈرہ نوش کن	ساقی کہ جاست رہے صافی ہی مباد
	گوشہ گراں انتہا رجوع خوشی گنت پریشکن حرب کلاہ دمیت مدوح برنگن
آہنگ و فائزک جفا ہر خدا کن	بادلشدگان جو رو چتا آہ کے آخر
درد ماں نکر دند مسکین غریباں گوشرم باوت از عند لیبیاں توہں تہفتن درد از طیبیاں چشم مہیاں روسے حبیبیاں یار رب مہا دا کا جم رقیباں ہچند ہاشم از بے قصیباں گرمی شنیرے پسند ادیباں	چند آنکہ گفتم - غم با طیبیاں آں گل کہ ہر دم درد است خلد است مادر و پنهان یا یار گفتم یار رب ماں وہ کا با ز پیند روح محبت بر مہر خود نیست وے منہم آخر بر خوال و صلحت حافظ گنتے رسوے گیتی
رخ از زندان بے سماں مہشاں کہ صافی باد عیش درد تو مشاں	خدا را کم نشیں باخر قہ پومشاں دیں عوفی و شاں درد سے تہ پم

	<p>دانی کہ چھینت دولین ویداریا ریدیوں درکوسے اوگدانی بر خسر دی گز پین ازجاں طع بریدن آساں بود و لیکن از دستاں جانی مشکل تو اس بریدن</p>	
<p>یعنی گوید کسے بروجہ احسن</p>		<p>چو حافظ ماجراے عشقبازی</p>
<p>دماغ مجلس روحانیاں معطر کن جو لیتیم بدال لعل پچو شکر کن کر شمشیر بر آسمن داناں بر مشو بر کن بیک کر شمشیر صوفی دشمن نلند کن تو کار خود مدد از دستاں و لبستان کن پیالہ پیمائش گو دماغ راتر کن ز کار ہا کہ کئی شعر حافظاں بر کن</p>		<p>ز درد آو شہستان ماسور کن طع بنقد وصال تو بندہ ما بنود چو شاہدان چین زبردست جس تو اند ازیں مرقع پستیمہ تنگ در تنگم فصلوں نفس حکایتاں سے کند ساقی و گو فہمہ نصیحت کن کہ سے مخورید پس از ملا دستاں عشق مہرواں</p>
	<p>دامن دوستاں دستاں آرزو دشمن گسل مرو بزدان شو دامن گذراں اہرمنان</p>	

پیر پیمانہ کش ماکہ روانش خوشش با ن
گفت پر مہیز کن از صحبت پیمان شکنان

خداوت مذہب آناں جمال اینان ہیں
دراز دستی این کوتاہ آستیناں ہیں
دماغ کبر گدایان خوشہ چیناں ہیں
نیاز اہل دل و ناز نازیناں ہیں
ضمیر عاقبت اندیش پیش بیناں ہیں
صفا سے نبیت پاکان دہا کہ دنیاں ہیں

شراب لعل کش در کونہ چیناں ہیں
بزمیرہ دلن ملیع کند با دارند
بحرین دو جہاں سرفرد غنی آرند
گرہ زایروسے پرمیں نئی کشا پیدار
اسیر عشق شدن چارہ خلد منست
عبار خاطر حافظ بہیر و صیقل عشق

دور فلک ذرگ نزار و شتاب کن
مار از ہام بادہ گلگون خراب کن
گر برگ عیش می طلبی ترک خواب کن
با ما بجام بادہ صافی خطاب کن
بر خیزد و گئے عزم بجا رصواب کن

صبح است سابقا قیسے پر شراب کن
زاں پشتیر کہ عالم فانی شود تہراب
خورشیدی سے ز مشرقی ساغر طلوع کرد
ما مرد زہد و توبہ و طاماستا سیر
کا رصواب بادہ پرستی است حافظ

باہر والین دو ما قوس مشتری شکن

یا ہوان ز نظر شیر آفتاب بگیر

<p>یعنی کہ رخ پرپوش و جہانے خراب کن ادشمنان قدر کس و بااعتاب کن</p>	<p>گلبرگ راز سنبل مشکیں نقاب کن مانجبت خویش و خوشے تر، آزمودہ ایم</p>
<p>ہد مسست را بغرہ ساقی حوالہ کن عینے پر آر و تو بہ ہفتا و سالہ کن</p>	<p>اسر خوشیم و بادہ ما در پیالہ کن اسے پر خانقہ بخر ابات شودے</p>
<p>منم کہ دیدہ نیالودہ امم برد بدین کہ در طریقت ما کا فریست و بختین کہ و عتابے عمال و اجبت اشیدین کہ دست زہد فروشاں خطا اشیدین</p>	<p>منم کہ شہرہ شہرم لبشوق و زردین دفا کیم و ظامت کشیم و خوش ہاشیم غناں بملیکدہ خواہیم تا فتن زین مجلس خوش خراب محشوق و جامے حافظ</p>
<p>بجراں بلائے باشد یا رب بلا بگرداں بر سر کماہ بشکن در بر تبا پہ گوداں مگر نیست عتابے عتابے حکم تبا بگرداں</p>	<p>می سوزم از فراق صد روز جفا بگرداں ینمائے غفل و دین را بیرون خوام سرست حافظ ز خوب دیاں قہمت جز این قدر نیست</p>
<p>حکمت سے خواجہ حافل ہمارے بہتر ازین</p>	<p>ہم گفتم کہ جز علم چہ ہزار و عشق</p>

اعتبار سخن عام چه خواهد بود	باده خور غم خورد و پند مستفرد
	و
اسے دست و حسن سخن باگدا بگو گورد حضور پیر سین این ما جہرا بگو سے نوش و ترک کبے رتی بر اسے خدا بگو	در راہ عشق فرق غنی و فقیر نیست آنکس کہ منع مانہ خراباست می کند حافظ گریست بہ مجلس ادراہ می و چند
خوشید سایہ پرورہ طرفت کماہ تو از دل نیایدین کہ نویسد گناہ تو ما بخر و آستانہ دولتت ایستہ تو	اسے خوبہائے ناقہ چین خائب راہ تو خوفم بخور کہ چہ کماکس بہ چین جال باران ہم نشین ہمہ از ہم صہ اشہ نہ
زینت تاج و نگین اندوہر والاسے تو جرعہ بود از زلال جامہ جلال فراتے تو ما از کس سخن نماز بر فروخ را سے تو	اسے قبائے پادشاہی رستہ پیرانکے تو بچہ اسکندر جلب کرد از ادش و وزگے عزیز حاجت در جویم حرمتت مخراج نیست
کہ نسبت در سر من ہنر ہوسے نہ ہونے بیار بادہ کہ مستخرم بر حمت ار من بیاسے کہ منلو نیستے نہ	بجان پیر خراباست دلی صحبت و بہشت اگرچہ نہ جائے نہا نگاران است بماستاندے نہ در گرسے بینی

<p>کونست محبت و زہد کے شہسوار تمام خواجہ کوشیرو قہر دولت او مگر خاک خرابات اور دولت اور</p>	<p>کس بچہ خاں است نگاہ بر من مست فی کند دل من در کل تہ و تو بوسے مدام خرقہ حاکم ببادہ در گونہ است</p>
<p>تو کونست</p>	<p>خرقہ زہد و جامے گرچہ نہ در خور مست این نفس منیر رقم در طلب و قناعے تو مشکہ لولہ گشتے از نفس فر شکر کمان قال و مقال طلعے کی کسرم تہیرے تو دلق گدا کے دھشتن یہ اگنج بدوہ را مستقیم زود بہ بدست سید میر کہ بود گواستے تو</p>
<p>کیر جاہ اہلی عبوسہ ام کہ دے پر مست این وہ دریں کہ نامہ میں شند سیاہ از تو آخر دین خیالی کہ دلہ گدا سے دشمن روز سے شود کہ یاد کند پادشاہ از تو</p>	<p>کیر جاہ اہلی عبوسہ ام کہ دے پر مست این وہ دریں کہ نامہ میں شند سیاہ از تو آخر دین خیالی کہ دلہ گدا سے دشمن روز سے شود کہ یاد کند پادشاہ از تو</p>
<p>از ماہ بروز ال مننت شرم نمیدہ از تو</p>	<p>گفتاروں شدی بہا تہ سے ماہ تو</p>

<p>از سیر اختران کمن سال و ماه کو از افسر سیاهک طرف کلاه گو</p>	<p>ساقی بیا رها ده که بر منے گویمت شکل بلالی هر سه می دهد نشان</p>
<p>مزرع سبز فلک دیدم و دامن سر نو یادم از کشته خود آمد و هنگام درد تجربه بر اختر شهبگرد کن کاین عیار تلخ کاؤس بود و کمر کیخسار و گر روی پاک و مجرد چه میجا به فلک از فرغ تو بخورشید رسد صد پر تو آسمان گو مفروض این عظمت کاند عشق خرمین بجز بوسه خوشه پیر وین بد و جو آتش درن دریا خرمین دین خواهد سوخت حافظ این خرقة پشیمند میسند از د برو</p>	
<p>اے کاش تو انستم گفتن سخن با او دارد سخن حافظ طرز سخن خا جو</p>	<p>گفتی سخن خدایا رها بد گفت استاد غزلی سدی است پیش هم کس تا</p>

	<p>مطرب خوش نوا بگوتازہ بتازہ نو بہ نو بادہ و گلشا بگوتازہ بتازہ نو بہ نو باصنئے چو نعتے خوش پیشین بہ خلوتے بوسہ سستان بکام از دوتازہ بتازہ نو بہ نو بر زحیات کے خوری گرنہ مدام سے خوری بادہ بجزر بیاد او تازہ بتازہ نو بہ نو</p>	
<p>اِنِّیْ بِہِیْ اَیْتِیْ دہرًا مِّنْ ہِجْرَکِ الْقہَامِ مِّنْ جَرَبِ الْمَجْرَبِ حَلَّتْ بِہِیْ الْعِزَامِ فِیْ بَعْدِ مَا عَذَّبْتَ فِیْ قَرَبِیْ اِسْتَدَامِ</p>	D	<p>از خون دل نوشتم نزدیک یازامہ ہر چند کا ز بودم از وسے نبود سوم پسیدم از طبیعے احوال دوست گفتا</p>
<p>مانند چشم مستک چشمے جہاں ندیدہ گیتی نشاں ندادہ ایز دنیا عربہ سخاوت ترک دادہ پیمانہ در کشیدہ کہ میں کیس کشادہ کہ آن کماں کشیدہ آدم کہ ہمارے مشیر ہیں ماثر جسارہ</p>		<p>اسے از فروغ رویت روشن پہنچا ہر وہ ہنچوں تو نازیتے سرتا بیاطافت ہر نہا ہر سے کہ دیدہ پا قوت کی نزد نہر در فصد خون عاشق ابرو و چشم شوخت گر پر بوم نہی لب یا بچم حیات باقی</p>

<p>آرام جان و مونس قلب رسیدہ معدور دارست کہ تو اور اندیدہ بیش از کلیم خویش مگر پاکشیدہ</p>	<p>از من چہرہ مشکہ توام نور دیدہ منعم ز عشق او کنی اسے مفتی زماں زین سرزنش کہ کرد ترا دوست حافظہ</p>	
<p>فرصت باد کہ دیوانہ تو از آمدہ چوں بہ پرسیدن از باب نیاز آمدہ کشتہ غم خود را بہ نماز آمدہ مگر از مذہب این طائفہ باز آمدہ</p>	<p>ایکہ با سلسلہ زلفت دراز آمدہ ساعتی تا ز سفر با و بگرداں عادت آفرین بر دل نرم تو کہ از بہر ثواب گفت حافظہ گریست خرقہ شرب آلودہ</p>	
<p>فنادہ سر حاقظ ہوا سے میخاند</p>	<p>حدیث بدست و خانقاہ مگے کہ باز</p>	
<p>مگر تو عفو کنی اور نہ حسیت عدل گناہ</p>	<p>منم کہ بے تو نفس میزخم زہے بخلت</p>	
	<p>دامن کشاں بھی تند در شرب ز کسیدہ صدماہر و زرشکش جیب قصب دریدہ از باب آتش سے برگرد عارضش خوئے چوں قطرہائے شبنم بر برگ گل چکیدہ</p>	

<p>شمشاد خوش خرواش از ناز پرشیده یارب که مدعی راباد از باں بریده باز آنکه توبه کردیم از گفته و شنیده</p>	<p>یا قوت جانفرایش از آب لطف زانو هر چه گفت دشمن مدعی ما شنیدی گر خاطر شریفش رسیده شد ز حافظ</p>
<p>نشسته پیر و صلابت و شایسته ولے ز طرف کله خمیه بر سحاب زده که خسته تو در آغوش سخن خواب زده هزار صفت زد عاقلے مستجاب زده</p>	<p>در مرگے مقال زفته بود و آب زده بنو کشاں همه در بند گیش لب زده اهالی دولت بیدار تر سمت ندیدند بها بیکده حافظ که بر تو عرضه کنم</p>
<p>دوش رقم بد بر میکده خواب آلوده خرقه تر دامن و سجاده شراب آلوده آشنایان ره عشق درین بحر عمیق غرّه گشتند و نه گشتند به آب آلوده</p>	
<p>گر رقم بادد با چنگ و چندان بشهر مستیش کردم روانه اگر غود را به بینی در میان</p>	<p>گفت حافظ ز نکته بیابان منفردش سحر گایاں چو مخور شبانه نهادم عقل را زاده ره از سینه نه بندی زانیناں طرفی کمر واد</p>

<p>که عنقا را بلند است آشیان خیابان آب و گل در ره بسان انزلی در یاسی تا پید اکران که تحقیقش فنون است و فسان</p>	<p>رد این دام بر مرغ دیگر نه ندیم و مطرب و ساقی همه دست بره گزنی می تا خوش بر آیم و دور با سحایست حافظ</p>
<p>همگام گل که دیده بے معنی نه ساقی پیایه دده تامل شود کشاده اگر عاشقی طرب کن با ساقیان ساده</p>	<p>عید است و موسیقی ساقی بیاراده زین زهد پیایه ساقی بگرزنت خاطر من این یک دور و ز دیگر گل را نیستند در</p>
<p>کارم بکام است اکمله الله پیران جاہل شیخان گمراه و نه فعل عابد استتفر الله سر بر نه از م از خاک درگاه صبر نه خدا خواه صبر نه خدا خواه عدوی ندانند این رسم دین راه از وصل جانان صد لوحش الله و در شب سبانه در صل سحر گاه</p>	<p>عیشم بر ام است از لعل و لخواه بار بسنی انسان کردند از قول زاهد کردیم توبه و در بر نتابیم از راه خدمت از صبر عاشق خوش تر نباشد دلخ طمع ز تار راه است دیشب برویش خوش بود و تمه شوق رخت برد از یاد حافظ</p>

<p>گردن نسا دیم سنگر شد استغفر الله استغفر الله اما چه چاره با بخت گمرا یا جام یا ده یا قند یا گویه از می شنیدے پند بگو خراہ</p>	<p>گر تخی بارد و کوئے آن ما من رند و عاشق آنگاه تو به آین تقوی مانیز دایم شایخ در اہر کتر مستما ہم حافظ نبوت زینگو نہ بیدل</p>	
	<p>نصیب میں چرخ ابارت کروہ استغفر الله دریں میانہ بوز ابد مرا چه گناہ کسے کہ در اندیش جامے نصیب افتاد چرا بکشد کہ گنہد این گناہ را در خور بگو بزاہد سالوس و خرقہ پوش و دور دستے کہ دستت زرق دراز است و استی کلاه</p>	
	ق	
	<p>تو خرقہ راز بر اسے ہوا ہی پوششی کہ تا بزرق بری بندگان حق از راه</p>	

	<p>مرادین ز خرابانست چونکہ حال شد دلم ز مدرسه و خانقاہ گشت سیاہ بر دگداسے در بحر گداسے شود حافظ تو این مراد نیابنی محرابستہ را شد</p>	
<p>خداوند امر آں وہ کہ آں بہ کہ راز دوستت از دشمن نمان بہ حکم آں کہ دولت جاوداں بہ کہ این سبب ز رخ زان بونشاں بہ کہ آخر کے شولیں تا تو اں بہ کہ رائے پیر از کجنت جو اں بہ ولکن گفتم حافظ از اں بہ</p>		<p>وصالی روز عمر جاوداں بہ بیش شرم زدو پاکس نہ گفتم دلاء امر گداسے کوئے ادب باش بخندم ز اہراء عورت عفر مانے خدار از طیب من یہ پر سبید جو انا سر متاب از پند پیراں سخن اندر دہان دوست گوہر</p>
<p>ی</p>		
<p>یار میرت چو حوسے و سراے پویشتے حیبت است ز خو بجگہ شود عاشق بستے</p>		<p>آمرزش فقداست کسے را کہ درین جا تا کہ غم دنیائے دنی ایدل ناداں</p>

	<p>چو سگب در خوش آست نظم شعر تو حافظ که گاه لطف سبق می برد ز نظم انطامی</p>	
<p>ساقی سے گلگون بلبل بر لب کشته لبکن تو کہوئے سرا و نیز بختی آزاکه بصیر عیست چه خوب ^{بختی} و چه زشتی تر کے است چو جویت و سمر چو ^{بختی} ہشتی گر یا بس روز نیست بسا زیم ^{بختی} ہشتی</p>	<p>انوں کہ ز گل باز چین شد چو ^{بختی} ہشتی گر نسبت بر کدوے بادہ زندنگ جمل من و علی تو فلک را چه تفاوت زابد گم نسیر حکایت کہ بہ ^{بختی} مقدم بر خاک رہ خواجہ کہ ایوان ^{بختی} کما است</p>	
<p>ز اں نفقہ مشکبار داری گر طاقت انمشار داری</p>	<p>اے باد نسیم یا رود اری روزے برسی بصل حافظ</p>	
<p>تا راه ہیں نباشی کے راہ بڑو ہی یاں اسے سپر کوش کہ روز پد شوئی باشکر آفتا سیرا آفتا ^{بختی} شوئی در راو ذوا کمال چہ بیے پاد ^{بختی} شوئی باہر کہ خاک درگہ اہل ^{بختی} شوئی</p>	<p>اے بے خبر بکوش کہ صبا ^{بختی} شوئی در کتب مخالف پیش ادیب ^{بختی} عشق مردود عشق حق بدل و جانت ^{بختی} شوئی از پنے تا مرست ہمزہ رخ ^{بختی} شوئی گرد مرست ہوائے وصال ^{بختی} شوئی</p>	

<p>دل بے توجہاں آہ وقت است کہ پڑائی دے یاد تو ام سولس در گوشہ تنہائی گرد مست بچہ اہر شد پانہاں سکھائی دریا رب ضعیقاں را در وقت توانائی لطف انچه تو اندیشی حکم انچه تو فرمائی کفر است دریں مذہب خود بینی ذخوائی رخسارہ کس ثنود آں شناہد ہر جانی</p>	<p>اے بادشہ خواباں داد از غم تنہائی اے درد تو ام درباں در بستر ناکامی مشتاقی و ہجوری دور از تو چنانم کرد دام گل این لبستاں شاد اسب نمی ماند درد از رہ خشمست ما نقطہ پیر کا ریم فکر خود دور سے خود در عالم زندگی نیست یار بکہ بتاں گفت این نکتہ کہ در عالم</p>
<p>در فکر است تو پنہاں صد حکمت آہی ما را چگونہ ز یہ درد عوائے بگناہی رخش ز سبقت منہا با ترا بعد از خواہی</p>	<p>اے از رخ تو پیدا انوار پادشاہی جلے کہ برق عصیاں بر آدم صافی زد حافظ چو دوست از تو کہ گاہ می فرنام</p>
<p>ابدل آں بہ کہ خراب از مے گلگوس ہاشی بے زرد گنج بصد حشمت قاروں ہاشی در مقامے کہ صدرت بقیۃ ال بخشند چشم دارم کہ بجاہ از ہمہ قرسہا ہاشی</p>	

<p>درخو داد گو بہر جہشید و فریون باشی شرط اول قدم نشست کہ مجنوں باشی تا بچند از غم ایام جگر خوں باشی یا ہج خوشدل نہ پسندد کہ تو محزون باشی</p>	<p>سج شاہی طیبی جو ہر ذاتی بنسا در وہ منزل لیلیے کہ خطر باست بجاں ساجر کوش کون و جرحہ برا فلاک فشاں حاقظ از فقر من تالہ کہ گر شعر اینست</p>
<p>اسباب حج داری وہاں سے نئی کنی باز سے چنیں بدست و تکار سے نئی کنی در کار سے رنگ ہے نگاہ سے نئی کنی بیدل تو ہیں مدد ہا سے نئی کنی کز گھنیش تخیل خار سے نئی کنی</p>	<p>بیدل بکوسے عشق گزار سے نئی کنی چو گان کام در کف و گوسے نئی کنی این خوں کہ سوچ میزند اندر جگر چرا گرد گیراں بجاں غم جناں خریدہ اند ترسم کزین چین نہ بری سستین گل</p>
<p>وہاں حضرت زلوش لبانت کہنا ہے</p>	<p>اسے قصہ بہشت ز کویت حکایت ہے</p>
<p>سلف کردی سایہ بر آفتاب انداختی حافظ خلوت تیشیں را اور شراب باغی</p>	<p>ایک پر وہ روز خط مشکیں نقاب انداختی از قریب تر گس محمور و چشم سے پرست</p>
<p>گر تر از عشق نیست معذوری</p>	<p>ایکہ وایم بخویش معذوری</p>

عاشقان را گواہ رہنچہ ری	روئے زرد است و آہ در آلود
مشرطہ انصاف نباشد کہ بر او از کنی قول صاحب غرضانست تو اینہا کنی از خدا جز سے دمشق ثمنانہ کنی	بہج مارا کہ تو ان پر دیکھ گوشہ چشم نقل ہر جود کہ از خلق کر مینت گویند بر تو گر جلوہ کند سشا ہر ما سے را ہر
چم وقت خودی ار دست بجا بیداری توئی امر و درین شہر کہ نلے داری	اسے کہ در کسے خرابانست شفا داری کلمے گر میطلبید از تو غریبے چہ شود
بندگال راز پر خویش جدا بیداری از کہ می نالی و فریاد چہ امیداری کارنا کردہ چہ امید عطا بیداری تو کہ زین طائفہ امید وفا بیداری	اسے کہ بھوری عشاق رواجی داری تو بتفسیر خود افتادی ازین در محروم اہل خام طمع شرے ازین قصہ بدار حافظا عادت خوں ہر چہ رہست و جفا
دیں دفتر یعنی غرق سے ناسب اولی کایں قصہ اگر گویم با چنگت بابل اولی رندی ہو سترا کی در عمدہ ثناب اولی	ایں خرقہ کہ من وارم در در من شراب اولی من حال دل ز اہد با خلق نخواہم گفت چو بیدار شدی حافظ از سیکدہ بیرون اولی

<p>تا بخیبر میر دم ریخ و خود پرستی بیمار سی اندرین غم خوش تر ز تندرستی سهل است تمنی سے در جنب ذوق مستی سے کو تہ آستیناں تلکے دراز دستی باکا ذراں چہ کارست گریبت نمی پرستی</p>	<p>با مدعی گویند اسرار عشق و مستی با ضعف و ناتوانی چوں نسیم خوش باش خارا رچہ جاں بکا ہر گل عزیزاں بخواہد صوفی پیالہ پیازا ہر قرابہ پر کن در طلقہ نہ مغانم دوش آل پس چو خوش گفت</p>
<p>کہ حیف باشد داد و غیر او تمنائے</p>	<p>قرآن و وصل چہ باشد رضا دوست طلب</p>
<p>کہ دارم بچپناں امید داری کہ مستی خوش تر است از ہوشیاری کہ کہ دم تو یہ از ہر ہیز گاری</p>	<p>مہر و زائد با مسیحا کہ داری مراد ریشہ دیوانگان گش بہر ہیز از من اسے صوفی بہر ہیز</p>
<p>خول خوری گر طلب روزی نہما دہ کنی حالیا فکر سلوک کن کہ پر از بادہ کنی عیش با آدمی پسند پر ہیز اوہ کنی مگر اسباب بزرگی مہر آادہ کنی اسے بسا حدیث کہ با بخت خدا دادہ کنی</p>	<p>بشنو این نکتہ کہ خود را از غم آزادہ کنی آخر الامر گل کوزہ گراں خواہی شد جہد شما کہ در ایام گل و عہد شباب تکیہ بر جاے بزرگان نتوان زد بگزاف کار خود گر سجدہ با ز گذاری حافظ</p>

<p>عزیز کے کفایت آفراندہ ۱۱۵ اسکے بقول مرہبہ در ساقی بفتوانی دو ہونے</p>	<p>بصورتِ بلبل و قمری اگر نوشی سے خزینہ داری میراثِ خوارگان کفر است</p>
	<p>بفراغِ دل زمانے نظر سے رہا ہر دے سے بہ ازاں کہ چہرہ شاہی ہمہ روز ہوا سے ہونے مکن اسے صبا مشوش سر زلفِ آں پیریار کہ ہزار جانِ حاقوظ بھند اسے ۱۱۶ دے</p>
	<p>بگرفت کارِ حسنت پور عشق من کما سے خوش باش زانکہ ہنودا میں ہر درد زدا سے آدم کہ ہاتھ با شتم پیرہ سال ہست روز سے واندم کہیے تو با شتم یک روز ہست سنانے</p>
<p>سیخو اندویش در سن - تکانا سے معنوی تہ تہاروں جتہ پیرا - ہا ہر دینوی ہیں عیش نیست در خور او زبہ خسروی پیشیں کلا و خوش لببت تلج حسروی</p>	<p>بلبل ز شاخ سرو گھلبانگہ پہوی جمشید جز حکایت جاہ از جمال نبرد خوش فرس بوریا و گدائی ذوالبا من در ویشتم گدا و ہر ابر نئی کستم</p>

<p>مارا بکشتت مار با نفاس عیبوی کاست لور چشم من بجز از کشته تندی کاشفته گشتت طره دستار دولوی</p>	<p>این قصه عجیب شنو از بخت وادش گوی دو بقان ساخورده چه خوش گفت با سپر سای مگر و لینه حافظ ز باد داده داد</p>
<p>که حق صحبت دیرینه دار سی که با حکم خدائی کینه دار سی تو دانی خرقه پشمینه دار سی بقر آنی که اندر سینه دار سی</p>	<p>گنایا ما گدایا این کینه دار سی بدر ندان گوئی شیخ هشدار خی ترسی ز آه آتشینم ندیم خوشتر از شعر تو حافظ</p>
<p>که هم باده توان کرد دفع مخموری که آزمودم و سودی نداشتی میخوری دین آه زهد و صلاح دستوری اگر تو عشق نداری برو که معذوری مگر بدانکه کشیده استن محنت دوری</p>	<p>بیار باده و پازم رهاں زره خوری ز سحر غمزه نقان خویش غمزه مباش بیک فریب برادم عنان خویش از دست بشوق زنده بود جان مرد صاحب دل بهر کسی نتوان گفت راز دل حافظ</p>
<p>بکش خجسته رقیبال مدام و دل خوش دار که سهل باشد اگر یار مهربان داری</p>	

در نہ ہر فتنہ کہ بینی ہمہ از خود بینی
 عاشقان را نبود چارہ بجز مسکینی
 ظاہر اصاحت وقت دران ہی بینی
 کہ تو خوش تر ز گل و تازہ تر از سر بینی
 بی بی سہل بود گر نبود بے دینی
 ایکہ منظور بزرگان حقیقت بینی
 مہتر آنست کہ با مردم بد نشینی

تو مگر بر لب جوئے ز ہوس منبشینی
 صبر بر جور و قیاباں چہ کنم گر نہ کنم
 عجب از لطف تو اسے گل کہ نشینی اخلا
 حیفم آید کہ خرامی ہنما شائے چین
 گر انکت بسلامت بر ہم باکے نیست
 سخن بیغرض از بندہ مخلص لشنو
 ناز بے جو تو پاکیزہ رخ و پاک نداد

ہر کہ شد خاک در دست ز سر گردانی
 کار و دشوار نگیرند بدیں آسانی
 نازگان را ترسد شیوہ جان افتخانی
 چند پوشیدہ بنا بد خبر پہانی
 گفتش چنی و چوں میر ہی سے زردانی

جاں فدا سے تو کہ ہم جانی ہم جانی
 سرسری از سر کہتے تو نیا دم بر خاست
 خام راطاقت پروانہ پر سوختہ نیست
 کاش کردند رقیباں تو تر دل من
 در غم زلفت تو دیدم دل خود مارو ز

ہر گدرا نبود مرتبہ سلطانی
 بس اگر بر سراں کوئے کئی سگبانی

گفت آرسے چہ کنم گر نہ بزی نیکبہن
 راستی حد تو جا فطر نبود صحبت ما

حافظ مقیم درگ ادب باش و عیش کن
 کا نذر بہشت بہتر ازین گوشہ نیست جائے

چوں در چہانِ خوبی امروز کا نگاری
 شاید کہ عاشقانِ راکے ز لب بر آری
 مابندہ ایم و عاجز تو خواجہ و قادر
 گر سیکشی بز درم درسی کُشی بز آری
 دوکانِ عاشقی را بسیار مایہ پایہ
 دہلے ہجو آتش چشماں رودباری
 آخر ترحمے کن بر حال زار حافظ
 تا چند ناامیدی تا چند خاکساری

چہ بودے ار بولِ آں مہرہاں بودے
 کہ کارمانہ چین بودے ار چہاں بودے
 اگر نہ دائرہ عشق راہ بر بستے
 چو نقطہ حافظ بہیدل در اں میاں بودے

چہ صورتی کہ بیچ آدمی نہی مانی	چہ تاسی کہ ز مسترا قدم ہمہ جانی	
	<p>خوشتر از کوسے خرابات نباشد جائے گر بہ پیرانہ سرم دست دهد با داسے بادب باش کہ ہرگز نہ تواند گفتن سخن ویرگر برہمن دانا سے رحم کن بر دل بھوج و خراب حافظ زانکہ ہست از پے امروز بقیں فردا سے</p>	
	<p>در کوسے عشق شوکت شاہی بنی خزند اقبال بندگی کن و دعوائے چاکری سلطان و فکر لشکر و سودا سے تلج و گنج در دیش و امن خاطر و کین قلندری یک حرف صوفیانہ بلویم اجازت است اسے نور دیدہ صلح بہ از جنگ داوری</p>	
	<p>در ہمہ دیر مغال نیست چون شیدائے خرقتہ جائے گر و بادہ و دغتر تھائے</p>	

کہ ۱۵۵ ام تو بہ بدستِ صنم بادہ فروشش
 کہ دگرے نظرم بے بیخ بزم آرا سئے
 جو بہا بستہ ام از دیدہ بد اماں کہ مگر
 در کنارم نبش اندھی بالاسئے
 تر گس از لافتا ز داز شیوہ چشم تو مرغ
 نروند اہل نظر از پے ناہینا سئے
 ہیں حدیثیم چہ خوش آمد کہ سحر گوی گفت
 بر در میکدہ بادت دئے تر مسائے
 مگر مسلمانی ہیں است کہ حافظ دارد
 آہ گرازیے امروز بود فردا سے پڑ

فروختیہ سفین مصری کبیریں شمنے
 چرا بگردن حافظ یعنی نبی رسئے

ہر آنکہ کج قناعت بگنج دستیادار
 شیندہ ام کہ سگاں را فقادہ می بندی

آپ خضر نصیبہ اسکندر آمد سے

فیض ازل بزور و زرار آمدی بدست

دار و ہزار عیب و تدار و نقصنے

حافظ ہزار امید فرج از عمار چرخ

کیسہ دیکھو وزیر سے تیک، بیاہ پر د ا حلف
 نہیں تمنا کہ تو از سیمبرال می دار می

ز ال سے صاف کر دو پختہ شود ہر خامے
 گرچہ ماہ رمضانست بیاور جا سے
 روزہ ہر چند کہ مہمان عزیز است دلا
 رقتش مو پتے وال شدنش الفامے
 مرغ زیرک بدر صومعہ اکوئل نہ پرد
 کہ نہادہ است ہر مجلس و عطف داسے
 کھرا از زاہد بد خوچہ کلم رسم اینست
 کہ چھوٹے ہمد در پیش افتد شامے
 کو حریفی کہ شب و روز سے صاف کشد
 بود آیا کہ کند یاد ز درد آسٹامے

طیب راہ نشین در عشق شناسد
 برو بدست کن اے مردہ دل میخ دسے

دوام صیش و تنعم نہ مشیوہ عشق است
 اگر معاشقہ شرمائی بنوش جام غم
 سر زکے قدر تو شاہا بہت حافظ صیت
 بجز نیا ز مشبہ یاد عاے صجد سے

حافظ دگر چہ می طلبی از نسیم دہر
 سے کی چہ شی و طرہ و لدار می کشی

من گویم چہ کن از اہل دلی خود تو گوئے
 دلچ آلودہ صوفی بنے ناب بشوئے
 بیخ نیکی بستان ورہ توفیق بگوش
 آفریں بر نفست باد کہ خوش بر ہی ہوئے

ساقیا سایہ ایرست بہار و لب جوئے
 بوئے بکونگی از میں قوم شاید بر خیز
 لشکر ایزد کہ دگر باز رسیدی بہ بہار
 گفتی از حافظ با بوئے ریائی آید

دوام روز نیز و لب مر و سے جام سے
 تا حد چہین و شام و با فقہ کروم و سے

فردا شراب کو شروع دار برے ما بست
 حافظ حدیث سحر ذریب نوشت و سے

سحر با باد میگفتم حدیث آرزو مندی
 خطاب آمد کہ دالین شد بالطاف خدا تو کی

قلمِ رازِ آں زباں نبود کہ عشق گوید بان
 وراے وحدتِ تقریباًست شرح آرزو و بندی
 دل اندر زلفتِ لیلی بند و کارِ عشقِ مجنون
 کہ عاشقِ رازیاں دار و مقالاتِ خرد متکا
 دریں با نذر اگر سو و استعد یاد و پیش خورسند آست
 خدا یا منعیم کہ دال بد رویشی و خورسندی
 ز شعرِ حاققِ شیرازی گویند و می رقصند
 سپہ چشمانِ کشمیری و نرکانِ سمرقندی

ق

ہی گفت این معما با قرینے
 کہ در شب بیدار ماند ار بیخنے
 چه خاصیت دهد نقش بگچنے
 مالِ حالِ خود از پیش بیخنے

سحر کہ رہوے در سر زینے
 کوائے صوفی شراب آنگہ بود فنا
 گرا نگشت سیدمانی نباشد
 درے خانہ بگشتا تا بہ پرسم

سحر مہالت سے خانہ بد و لتو ای ہی
 گفت باز آئے کہ دیرینہ ایں در گاہی

پہچو چم جو عہد سے کش کہ ز سب ملکوت
 پر تو جامِ جہاں میں دہرت آگاہی
 باگدایان در میگردے سے سالکِ راہ
 با ادب باش گراز ستر خدا آگاہی

ق

بر در میگردہ زندانِ شتند ریاستند
 کہ ستانند و دہند افسر شاہنشاهی
 ششست زیر سر و بر تارکب ہفت اختر پائے
 دستِ قدرت نگر و منصبِ جہاں جاہی
 اگر بت سلطنتِ فخر پرخشند اسے دل
 کتریں ملکب تو از ماہ بود تا ناہی
 قطع این مرعلیے ہمراہی خضر کن
 ظلمات است با ترس از خطر گمراہی
 تو در فقر ندانی زدن از دست مدہ
 مسندِ خواہگی و مجلسِ تو را نشاہی
 اے سکندرشین و غم بیہودہ مخور
 کہ پرخشند ترا آبِ حیات از شاہی

	<p>حافظ خام طمع شرمے انیں قصہ بدار عملت چست کہ فریوش دو چہاں سچو ہی</p>	
	<p>تکونے سخال روگرداں کہ آنجا فروشدن مفتاح مشککشتائی مے صدونی انگن کجا می فروشدن کہ در تا بم از دست نہ ہو ریائی مراگر تو بگذاری اسے نفس طامح بسے پادشاہی کنم در گدائی پیاموز مت کیہیائے سعادت نہ ہم صحبت بد عبدائی جدائی مکن حافظ از جوہر گردوں شکایت جدائی تو اسے بندہ کار خدائی</p>	
<p>صدائے چنگ و توغالتوش ساقی دلے گرگ سزاوار طلاقتی بگلبانگ جو امان عراقتی</p>	<p>جوانی بازی آرد بیاموم عردسی بس خوشی اسے دختر رز خرد در زندہ رود اندازد سے نوش</p>	

تمہاری شیبہ من کل الحدار ہی
 موی تھیل خد او احناتی

در طریق عشقبا زسی امن و کسالت خطا است
 ریش باد آں دل کہ با درو تو جوید مرہے
 بہل کام و ناز را در کوشے ز نال راہ نیست
 رہر وے اپید جہاں سوزے ز غامخہ تیغے

شہر بست بظریقاں از ہر طرف نگاہے
 یاراں صلے عشق است گرمی کنید کاہے
 مے بنیش است بشتاب وقت خوش است مہا
 سلے دگر کہ دارو امید تو بہارے
 چوں این گرہ کشایم دین راز و انمایم
 در دے و صعب در دے - کاری و سخت کاہے

صبا تو نکمت آں زلفت مشکو وادی
 پیادگار بہانی کہ ہوسے او داری

	<p>نولے بلبلست اسے گل کجا پسند آفتد کہ گوش ہوش برغان ہرزہ گو داری دعاں گفتم و خنداں بزیر لب میگفت کہ کبستی تو دبا ما چہ گفتگو داری پیشِ مدرسہ حاقظ مجھے گو ہر عشق قدم بردن تر اگر میل جستجو داری</p>	۲۶
	<p>ساتی ہوش باش کہ غم در کہیں باست مطرب نگاہ دار ہیں رہ کہ میزنی مے دد کہ سر بگویش من آور دچنگ گنت عیش باش پند بشنوازیں پیر منحنی ساتی بے یاری بزدان کہ سے پیار تا ایشنوی ز صو ست منحنی ہوا لعنی</p>	
	<p>ظیل ہستی عشقہ آدمی و پری ارادے جہا تا سعادتے ہر پری</p>	

<p>چرا گوشه چشمی ہما یعنی نگری دعا ہے ہمیشہ ہی بود دگر یہ سحری</p>	<p>دعا ہے گوشہ نشیناں بلا و گردانہ مرا اذیں ظلمات آنکہ رہنمائی کرد</p>
<p>اسے سپر جام میم دہ کہ بہ پیری بڑی شاہبازانِ طر حقیقت پر شکا بہ مگسی حیث باشد چو تو مرے کہ اسیر قفسی دل بر آتش بہاد دم ز پیے خوش نشینی</p>	<p>عمر گزشتت بہ بچا صلی و بو الووسی چہ مشک باست دریں شہر کہ قلع شدہ لند بال بکشا و سنیر از شجر طویلی زن با پو جگر نفسے دامن جانان گیرم</p>
<p>ترسم نہ ہی کام و جانم بستانی</p>	<p>گفتی کہ دہم کامست و جانست بستانم</p>
<p>کہ بکوسے میفر و شاں دو ہزار تہم بجاسے ہزار بار ہنتر ز ہزار بچندہ خاست کہ بضا عتے نہاریم و فگندہ ایم داسے کہ چو مرغ زیرک انقدر نقتد ہیچ داسے کہ چو بندہ کز انقدر بسیار کی کلاسے کہ چشیں کشندہ را کشندہ س انتقلاسے</p>	<p>کہ برد بہ نزد شاہاں زمین گدا پیاست اگر آں شراب خام است۔ اگر آں خم بیست تو کہ گویا فروشی نظر سے قلب با کون زہر ہیگن اسے شیخ۔ جدا نہاے تسلیج سرخاست تو دارم بخرم ہیچ مغروش بکھاسے شیر گال و بریز خون حنا قوط</p>

<p>یہ گفت سحر گنگل۔ بلبل تو چہ میگونی دریاب و بنہ گنگی از مایہ نیکیونی بلبل بنوا سازی حاقظہ بدعا گونی</p>	<p>مخوہ گل افشاں کنان دہر چہ میجوی امروز کہ بازار سعد بر جوش خیدار است ہر مرغ بدستمانے در گلشن شاہ آمد</p>
<p>کہ بسے گل بد باد تو در گل باشی و عظمت آنگاہ دیدم بود کہ قابل باشی کہ تو خود دانی اگر زیرک و حاقظ باشی حیف باشد کہ ز حال ہم غافل باشی رفتن آسماں بودار و واقف منزل باشی اگر شب در روز دریں قصہ باطل باشی</p>	<p>نو بہار سعد دہاں کوش کہ خوشدل باشی چنگ در پردہ ہی می ہمت بند و لے سن نگویم کہ چہ کن یک نشین چہ نبون در چین ہر روز فیض در حال دگر است گر چہ را ہیست پر از بیم کاہر دوست نقد عیبت بہر دغصہ و نیا بگراف</p>
<p>اسے متعلق نخل دم مزق از مجردی</p>	<p>جان و دل تو حاقظا بستہ دام آمدوست</p>
<p>تا ہماں بیخ غم از دل بر کنی گردن سا لوس و تقوی لبکنی</p>	<p>نوش کن جام شراب یکینی دل بے بریند تا مرد از دہ</p>
<p>گر تو از گرم خویش یا رس باشی</p>	<p>سن از چہ حاقظ شہر محسہ غی از دم</p>

<p> کہ ہم نادیدہ می بینی دہم ہوشیاری نہ بیند چشم با دنیا خصوصاً سر زمینانی کہ در حسن تو چہیزے یافت غیر از طور انسانی کہ از ہر رقدہ و نقش ہزاراں سجدہ پیشانی خدا را ایک نفس با ما گره بکشاد پیشانی با آن شکر علیکہ خاطر را ایسکین ز رخانی </p>	<p> ہوا خواہ تو ام جائانی می افم کردنی ملامت گرچہ دریا بدراز عاشق مشوق فلک آمد سجدہ آدم زہیں بوس تو نیستی پیشانی ز لعل و مہوئی را با بازی تو قہقہ کشاد و کادیشاقال و ماں ہر دو لبندانی امید از بخت میدارم کہ بکشایم کمر بندانی </p>
<p>بچہ منزل دیوہ در سطر و عانی</p>	<p>گرچہ ہم بیاد تو قح می نوشیم</p>
<p> ز کوسے یار می آید نسیم با دور روزی ازیں با دار مدد تو ای طبع دل بر فردی چو گل گر خور دہ داری خدا را مرید عشرت کن کہ قاروں را غلطا داد سوداے ز راندوزی سخن در پردہ میگویم چو گل از پردہ بیرون آئے کہ بیش از پنجرہ وزے نیست حکم میر نوروزی مے دارم چو جان صافی دھونی میندیش خدا یا ایچ عاقل را مباد بخت بد روزی </p>	

جدا شد یا شیرینیت کنوں تنها نشین ایدل
 کہ حکم آسماں نیست اگر سازی و گرسوزی
 بچوب علم نتوان شد ز اسباب طرب محروم
 بیاز اهد کہ جاہل را ز یادہ میسر روزی
 ندانم ز حد قمری لطیف جو جو باران چلیس
 مگر ازینر بچوں من غمے دار و شمار روزی
 یہ لب تال رو کہ از بلبل طریق عشق گیری
 بجلس آئے کہ حافظ سخن گفتن بیاموزی

سبارک ساعتے بودے چہ خوشن بودے اگر بودے
 اگر طوطی طبعش یاز لعل او تسکر بودے

پو صلش گرامر وز نے رہاں فرصتے بودے
 نہ گفتے کسن شیرینی جو حافظ شعر در عالم

ختم شد

تنقید لسان انبیا

دوہاں صاحب کی مکمل ترین اور شرح "لسان انبیا" کے بارے میں
 بیرونی ایڈ صاحب بی اسے وکیل ایٹ آباد نے پورا پورا علم حاصل
 کیا ہے۔ اس طرح کی مکمل تنقید مولوی ابوالحسن صاحب
 نے اپنی کتاب "تاریخ عرب" میں اور اس کے بعد ہر سالوں
 میں لکھی ہے۔ وہ تمام تنقیدی مقابلیں رسالے
 "سورہ" میں چھپ کر تیار ہو گئے ہیں۔ اس تنقید میں شرح
 متن کی غلطیوں کی اصلاح کی گئی ہے۔ جو لوگ لسان
 انبیا کے ہیں۔ ان کے لئے حذر و نصیحت ہے کہ وہ اس رسالے
 سے کتب خانہ میں جگہ دیں۔ قیمت آٹھ آنے فی جلد ہے۔
 مولانا بڑا

المشہور

میجر نظامی پریس ہدایوں